

L'ordre del dia - Éric Vuillard

Una de les tendències del cinema actual és la recreació d'escenes de palau on es van prendre decisions històriques. Va succeir amb *The queen* (Stephen Frears, 2006), que retratava la crisi que es va viure a la monarquia britànica arran de la mort de la princesa Diana, i es va repetir amb *The king's speech* (Tom Hooper, 2010), que retrata els problemes del rei Jordi VI a l'hora de parlar en públic. Si passem de la monarquia a la presidència del govern, no podem oblidar la recentíssima *Darkest hour* (Joe Wright, 2017), sobre els dies en què Winston Churchill va arribar al govern. Aquesta línia no és privativa del cinema anglès. Recordem la molt recomanable *Jackie* (Pablo Larrain, 2016), que recrea l'assassinat de Kennedy des del punt de vista de la vídua; *Der Untergang* (Oliver Hirschbiegel, 2004), que reviu els últims dies de Hitler a Berlín; i també *Thirteen days* (Roger Donaldson, 2000), centrada en la crisi dels míssils cubans de 1962. Aquestes (no) ficcions, elaborades amb realisme després d'una feina acurada de documentació, duen a la pantalla escenes protagonitzades per mandataris que han pres decisions que a vegades ocupen poques línies en els manuals d'història, i que en general coneixem d'una manera molt vaga, però que es van produir en el marc d'una complexitat que se'ns escapa. La virtut d'aquestes pel·lícules és la desceleració: assistim a converses lentes, a deliberacions, discussions, dubtes, passos en fals, i també a situacions governades per l'atzar. El resultat és que tenim la sensació que els detalls de la història es despleguen davant els nostres ulls. En paral·lel, la humanització de personatges històrics pot crear polèmica, com les imatges que mostren Churchill alcoholitzat o Hitler entristit: humans, massa humans.

Éric Vuillard (Lió, 1968), novel·lista i guionista de cinema, s'afegeix a aquest solc que segueix la (no) ficció contemporània amb *L'ordre del dia*, un llibre breu –per destil·lació–, que recrea escenes rellevants i que, tan bon punt les ha abordat, ens trasllada a un altre escenari amb una lleugeresa que ens fa pensar en les millors obres d'Emmanuel Carrère o de Claudio Magris.

Hitler i Krupp

L'ordre del dia s'inicia el febrer de 1933 amb la reunió entre el canceller Adolf Hitler i una vintena d'industrials i banquers portadors de cognoms com Krupp, Opel, Flick o Siemens. La trobada, organitzada per president del Reichstag, Hermann Goering, acaba amb donacions generoses–inversions, més aviat– de

diners als jerarques nazis. A continuació ens traslladem al novembre de 1937. Ja s'ha produït l'obertura del camp de Dachau, l'annexió del Sarre, la remilitarització de Renània i el bombardeig de Guernica, Lord Halifax, secretari d'Estat britànic per a Afers Estrangers, visita el ministre de l'aire, que ara que el Reichstag ja no existeix és precisament Hermann Goering. Lord Halifax, seguint l'anomenada "política de pacificació", no posa obstacles a les pretensions alemanyes sobre Àustria i Txecoslovàquia.

Viatgem llavors als mesos de febrer i març de 1938, quan el Tercer Reich prepara i duu a terme l'annexió d'Àustria, coneguda com a Anschluss. Assistim a l'entrevista entre Hitler i el canceller austríac, Kurt Schuschnig –, el qual rep dosis inquietants de menyspreu, insults, amenaces i, finalment, un ultimàtum. Arriben els balbucejos i després la dimissió. A Viena, el nazi austríac Arthur Seyss-Inquart és nomenat ministre. S'intercanvien telegrams entre Àustria i Alemanya i s'anuncia l'arribada de tropes alemanyes, aparentment convidades pel mateix Seyss-Inquart. Mentrestant, l'ambaixador alemany, Joachim Von Ribbentrop s'acomia de Neville Chamberlain a Downing Street en un sopar memorable abans de viatjar a Berlín per ser nomenat ministre d'Afers Estrangers.

La parada següent és el judici de Nuremberg, on de nou trobem Hermann Goering i continuem assabentant-nos del seu ordre del dia –el del títol de la novel·la-. Val la pena que ens entretinguem en aquest capítol, titulat *Escoltes telefòniques*. Primer accedim a una curiosa conversa del 13 de març de 1938 que va ser gravada pels serveis occidentals. Goering, aleshores ministre d'Economia, esmenta el temps que fa, esplèndid, i l'alegria amb què els austríacs reben les tropes del Tercer Reich. "És meravellós", el secunda Von Ribbentrop. Tres dies abans, però, una altra conversa va ser anotada pels mateixos assistents de Goering, seguint les seves pròpies ordres, potser per fer-les servir més endavant de base per a un llibre de memòries. En aquella ocasió, Goering dóna ordres a Seyss-Inquart i dicta qui ha de ser el ministre de Justícia. Aquell to, imperiós i tallant, contrasta tant amb la conversa captada pels serveis occidentals, que, al banc dels acusats de Nuremberg, Goering no es pot aguantar el riure,. Al seu costat, Von Ribbentrop també riu, potser d'una manera més nerviosa. Tots dos morien poc després: Goering es va suïcidar a la presó, mentre que a Von Ribbentrop el van penjar el mateix dia que Seyss-Inquart.

Els últims capítols ens porten enrere en el temps -abans de l'Anschluss-, a una botiga de disfresses de Hollywood i a la Conferència de Munic. El llibre s'acaba amb una escena de 1944 a la residència de Gustav Krupp -l'industrial que havíem trobat a l'inici-, el fabricant dels tancs que van participar en tantes accions militars, i també en la invasió d'Àustria. Arribats en aquest punt, fa l'efecte que és ell, i no pas Goering, el protagonista de la novel·la, i també que l'ordre del dia que apareix en el títol del llibre és el seu, o més aviat dels industrials i banquers que van donar suport a Hitler, es van beneficiar del treball esclau, es van resistir a compensar els supervivents, i avui dia -ells, o els seus descendents, o les seves empreses- mantenen el poder en aquesta Alemanya que mana a Europa sense necessitat d'exèrcit.

Absències sospitoses

Potser després d'aquest resum algun lector creurà que *L'ordre del dia* és un pamflet, però s'equivocarà en la mesura que el llibre adopta la forma d'una obra d'art reeixida. Éric Vuillard s'ha immers en la història, en particular en els llibres de memòries escrits pels protagonistes, i ha ordit una trama sofisticada i alada, que ens emociona, ens subjuga, ens inquieta i ens espanta. Com que no conec a fons la història que relata, no puc dir que li he trobat cap error, però en canvi no em puc estar d'afegir que m'hi ha faltat alguna referència a França. La pel·lícula *Darkest hour* també qüestiona el paper de Lord Halifax, però l'equivalent en el cas de Vuillard seria més aviat el ministre Édouard Daladier, que té un paper brevíssim en el llibre. *L'ordre del dia* posa en evidència les errades -i les perversions- britàniques, alemanyes i austríaques, però passa de puntetes per les errades -i les perversions- franceses. En el llibre no hi ha ni una sola menció al mariscal Pétain, ni a Charles Maurras, ni a Jean Renaud. També Louis Renault va fabricar carros de combat, i també ser acusat de col·laborar amb els nazis, però el llibre se centra únicament en els fabricants alemanys.

En català disposem de premis que duen el nom d'escriptors venerables i que són obtinguts per autors mediocres. Ara bé: ¿algú ha llegit mai algun llibre dels germans Goncourt? Això no obstant, el premi que duu el seu nom l'obtenen sovint obres memorables. L'han guanyat Michel Houellebecq i Jean Echenoz, però també Jonathan Littell amb una llarga i tediosa relació

d'atrocitats comeses pel Tercer Reich, tot el contrari de la sintètica obra de Vuillard, traduïda amb transparència per Jordi Martín Lloret.